

ОСНОВНЕ ИНФОРМАЦИЈЕ О ПРОЦЕСУ ИЗРАДЕ СТАРТЕГИЈЕ РАЗВОЈА ЕНЕРГЕТИКЕ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ ДО 2040. ГОДИНЕ СА ПРОЈЕКЦИЈАМА ДО 2050. ГОДИНЕ

Израда, садржај и начин усвајања стратешких документа у области енергетике су јасно прописани ЗАКОНОМ О ЕНЕРГЕТИЦИ, ЧЛАНОВИ 3,4,5,6,7,8, 8а, 8б, 13,14.

Законом о министарствима, Министарство рударства и енергетике је надлежно за дефинисање енергетске политике, као и за њено праћење и извештавање.

Законом о енергетици а који је *lex specialis* за област енергетике дефинише да су три основна стратешка документа којима се дефинише енергетска политика:

1. Стратегија развоја енергетике- највиши стратешки акт у области енергетике, - усваја Влада и Народна Скупштина,
2. Програм остваривања Стратегије- усваја Влада,
3. Енергетски биланс Републике Србије- усваја Влада.

Поред тога, Законом о енергетици је прописана и израда Интегрисаног националног енергетског и климатског плана Републике Србије, сагласно обавезама из Уговора о Енергетској заједници, а чиме је транспонована Регулатива ЕУ 1999/2018 у делу који се односи на овај план, као и обавезе по питању његовог праћења , извештавања и ажурирања. Овај документ усваја Влада.

Законом о енергетици су дефинисани циљеви енергетске политике и сагласно томе одређен садржај Стратегије развоја енергетике.

Члановима 8а и 8б прописана је израда Интегрисаног националног енергетског и климатског плана, којег усваја Влада. Садржај Интегрисаног националног енергетског и климатског плана (у даљем тексту ИНЕКП), праћење и ажурирање као и извештавање о реализацији тог плана су дефинисани кроз релевантне одредбе адаптиране Уредбе (ЕУ) 2018/1999, а која је усвојена од стране Министарског савета Енергетске заједнице 30. новембра 2021.

У априлу 2022.године усвојен је и Правилник о ближем садржају и смерницама за одређивање националних циљева интегрисаног националног енергетског и климатског плана,начину његове израде и извештавању о његовој реализацији.

Услови који су важили 2015. године, у време када је усвојена Стратегија развоја енергетике до 2025. са пројекцијама до 2030. године ("Службени гласник РС", број 101 од 8. децембра 2015), у великој мери су измењени. Европска комисија је у међувремену донела нове мере за достизање климатске неутралности у 2050. години, а Савет ЕУ је усвојио више циљеве за зелену енергију и енергетску ефикасност у оквиру новог пакета а то су:

- **Нето емисије гасова с ефектом стаклене баште ће бити умањене за најмање 55% до 2030. године у поређењу са нивоима из 1990. године.**

- Директива о енергији из обновљивих извора поставиће **повећани циљ за добијање 40% енергије из обновљивих извора до 2030. године.**
- Директива о енергетској ефикасности ће дефинисати **амбициознији обавезујући годишњи циљ за смањење употребе енергије** на нивоу ЕУ, односно 1,5% годишње уштеде финалне енергије у периоду 2024-2030.
- Уредба о подели напора додељује **унапређене циљеве за смањење емисија** свакој држави чланици **за зграде, друмски и домаћи поморски саобраћај, пољопривреду, отпад и мале индустрије.** Предлог је најмање 40% смањења у 2030. години у поређењу са нивоима из 2005. године..
- Увођење ригорознијих стандарда емисија CO₂ за аутомобиле и комбије убрзаће транзицију ка мобилности с нултом емисијом **захтевом да се просечне емисије из нових аутомобила смање за 55% од 2030. године и 100% од 2035. године** у поређењу с нивоима из 2021. године.

Европска Унија је донела регулативу 1999/2018 којом се дефинише обавеза израде Интегрисаних националних енергетских и климатских планова за сваку земљу чланицу Европске Уније. Овим документима дефинишу се национални циљеви земаља чланица Европске Уније за 2030.године. Сагласно томе у оквиру Енергетске заједнице донета је Одлука Министарског савета D/2021/14/MC-EnC којом је усвојена адаптирана регулатива 2018/1999 и прописана обавеза израде наведених планова и за потписнице уговора о Енергетској заједници.

Осим тога Република Србија је потписала Споразум из Париза који је ратификован у Народној скупштини Законом о потврђивању Споразума из Париза („Службени гласник РС- Међународни уговори“, број 4/17) као и Декларацију из Софије о Зеленој Агенди за Западни Балкан (потписану 10. новембра 2020. године).

Стратегија развоја енергетике Републике Србије до 2025.године са пројекцијама до 2030.године дефинише циљеве енергетске политике у области обновљивих извора енергије и енергетске ефикасности за 2020.годину и не узима у обзир аспект климатских промена.

Имајући у виду претходно наведено неопходно је дефинисање циљева за 2030. годину и дефинисање процеса енергетске транзиције. Оквир за енергетску транзицију у Србији произилази из Париског споразума, Уговора о Енергетској заједници и обавеза које се преузимају у процесу интеграције у Европску унију. Србија улази у сложени процес прилагођавања правног и регулаторног оквира енергетској транзицији.

Кључни фактор који дефинише комплексност позиције Србије у енергетској транзицији је висок удео угља у енергетском билансу. Око 50% примарне енергије и две трећине електричне енергије у Србији потиче из угља.

Друга битна одредница садашњег стања је ниска енергетска ефикасност у односу на Европску унију.

Сагласно наведеном, Министарство рударства и енергетике је започело израду Стратегије развоја енергетике Републике Србије до 2040. године са пројекцијама до 2050.

године (у даљем тексту Стратегија) у оквиру активности којима се промене у енергетици Републике Србије усклађују са правцима и циљевима промена у Европској Унији и глобалним оквирима.

Министарство рударства и енергетике је 2021. године започело израду нове енергетске политике, односно паралелно је припремало два стратешка документа:

- Интегрисани национални енергетски и климатски план Републике Србије до 2030 године са визијом до 2050. године,
- Стратегија развоја енергетике Републике Србије до 2040. године са пројекцијама до 2050. године.

Интегрисани национални енергетски и климатски план РС до 2030 године са визијом до 2050. године је припремљен сагласно члану 8а став 1. Закона о енергетици а којим је дефинисано да у складу са преузетим обавезама које проистичу из међународног уговора, министарство надлежно за послове енергетике припрема Интегрисани национални енергетски и климатски план у сарадњи са другим релевантним министарствима.

Садржај Интегрисаног националног енергетског и климатског плана Републике Србије до 2030 године са визијом до 2050. године је прописан Одлуком Министарског савета D/2021/14/МС-ЕпС којом је усвојена адаптирана регулатива 2018/1999. Сагласно томе Интегрисани национални енергетски и климатски план РС до 2030 године са визијом до 2050. године дефинише нове циљеве у области енергетске ефикасности, обновљивих извора енергије и смањења емисија гасова са ефектом стаклене баште за 2030. са визијом до 2050. године као и процес енергетске транзиције.

Интегрисани национални енергетски и климатски план Републике Србије до 2030.године за период до 2050.године је усвојила Влада у јулу 2024.године („Службени гласник РС“ број 74/2024).

Важно је напоменути да су анализе за дефинисање сценарија и нових циљева енергетске политике као и макроекономске и финансијске анализе урађене у оквиру процеса израде Интегрисаног националног енергетског и климатског плана РС до 2030 године са визијом до 2050. године и да су коришћене као подлога за израду Стратегије. Такође је важно поменути да чланови Радне групе за израду Стратегије су и чланови Радне групе за израду Интегрисаног националног енергетског и климатског плана РС до 2030. године са визијом до 2050. године.

Радна група ангажована на изради Стратегије се састоји од релевантних министарстава и институција, јавних и приватних предузећа, организација цивилног друштва, који дају значајан допринос путем ефикасне сарадње чланова, достављања мишљења, као и потребних података за потребе анализе резултата моделирања у поступку израде нацрта.

У процесу израде нацрта Стратегије одржани су бројни састанци, састанци са Радном групом на којима су презентовани Извештаји и резултати, консултације са консултантима ангажованим на изради Интегрисаног националног енергетског и климатског плана.

Стратегија садржи решења односно сценарије који су разматрани у процесу израде Интегрисаног националног енергетског и климатског плана Републике Србије до 2030.године за период до 2050.године којег је усвојила Влада у јулу 2024.године („Службени гласник РС“ број 74/2024). У процесу израде Стратегије који је текао паралелно нису разматрана друга решења, односно друга сценарија на основу којих су дефинисани циљеви развоја енергетског сектора а што је и наведено у тексту Стратегије.

У поступку припреме документа којим се уређују циљеви Републике Србије у свим областима енергетског сектора за период до 2040. године са пројекцијама до 2050. године, Министарство рударства и енергетике је организовало јавну расправу о Нацрту стратегије развоја енергетике Републике Србије до 2040. године са пројекцијама до 2050. године и јавне консултације о Извештају о стратешкој процени утицаја Стратегије развоја енергетике на животну средину.

Јавна расправа о Нацрту стратегије је реализована од 15.07.2024 до 15.08.2024. годин. У овом периоду одржане су три јавне расправе:

- у Привредној комори Србије, 12.07.2024.године, у периоду од 10.00 – 13.00 часова у Београду;
- у Регионалној привредној комори Ниш, 15.07.2024.године, у периоду од 11.00 – 14.00 часова у Нишу;
- у Регионалној привредној комори Нови Сад, 19.07.2024.године, у периоду од 11.00 – 14.00 часова у Новом Саду.

На основу члана 23 Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину („Службени гласник РС”, бр. 135/04 и 88/10), члана 3 Конвенције о процени утицаја на животну средину у прекограничном контексту, као и члана 10 Протокола о стратешкој процени утицаја на животну средину Конвенције о процени утицаја на животну средину у прекограничном контексту, реализоване су јавне и прекограничне консултације на нацрт Стратегије развоја енергетике Републике Србије до 2040. године са пројекцијама до 2050. године и на пратећи Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину у периоду од 24.07.2024. до 11.10.2024.године.

На основу достављених коментара припремљени су:

- Извештај о одржаним јавним консултацијама и јавним расправама о нацрту Стратегије развоја енергетике Републике Србије до 2040.године са пројекцијама до 2050.године
- Извештај о јавним консултацијама на Извештај о стратешкој процени утицаја Стратегије развоја енергетике Републике Србије до 2040.године са пројекцијама до 2050.године на животну средину.